

TIL VEÐUR- YA HEVUR D SÆR

- Vit hava stóran tørv á pumpuskipanum

Orkudeildin hjá Umhvørvisstovuni fegnast um góðu átøkini, men ynskir enn meira ferð á grøna orkuskiptið

Umhvørvisstovan vil hava boðskapin út, at orkuskiptið til grøna orku ikki gongur so seint, sum tað annars verður rópt upp um. Men har eru samstundis nøkur ting, sum vit kunnu gera betur í Føroyum, og Umhvørvisstovan ynskir, at ferðin økist enn meira. Í hesum sambandi Orkudeildin eitt skriv út mikudagin, sum lýsir støðuna í dag.

SEV hevur søkt um loyvi til pumpuskipanir í Vestmanna og í Suðuroy. Pumpuskipanir hava sera stóran týdning, heldur Kári Mortensen, deildarleiðari í Orku á Umhvørvisstovuni.

- Vit hava øgiliga stóran tørv á at gera pumpuskipanirnar nú, bæði í Suðuroynni og norðan fyri, um vit skulu kunna halda áfram at útbyggja vindorku, segði Kári Mortensen í tíðindunum á FM1 mikudagin, tá hann var biðin um at greiða nærri frá skrivinum.

Búskaparligur fyrimunur

Tá talan er um pumpuskipanir og grøna orku, er eitt tað umhvørvisliga atlit, men eitt annað er búskaparligi fyrimunurin.

- Vit, sum arbeiða í økinum, eru samd um, at har er ein stórur búskaparligur fyrimunur at koma í gongd við hetta. Høvdu SEV, tað almenna og tað privata vera meira samstarvsvinarlig, so vit kundu deilt byrðurnar út á fleiri herðar, so høvdu vit fingið nógv skjótari gongd á tey stóru tingini, segði Kári Mortensen.

Ikki skilagott at drála

Í skrivinum vísti Orka á, at SEV fyrr í ár tók avgerð um at útseta verkætlanina í Suðuroy, tí SEV heldur hana verða ov dýra, og nú um dagarnar sigur SEV seg fara at útseta pumpuskipanina í Vestmanna til 2026, tí teir halda, at føroysku húsarhaldini eru ikki nóg skjót til at velja hitapumpur.

Orkudeildin á Umhvørvisstovuni heldur tað ikki vera skilagott at bíða við at seta pumpuskipanir í verk.

- Pumpuskipanir skulu gerast beinanveg, so grøn avlopsorka kann fáast til hólðar og so rúm verður fyri enn meiri vindorku og sólorku, stendur skrivað í greinini hjá Orku á Orkuskiptið.fo.

Ein gomul ætlan

Umhvørvisstovan vísir á, at Røkt longu í 2005 ætlaði at gera eina pumpuskipan í Vestmanna.

- Tá var problematikkurin eitt sindur øðrvísi, tí tá vildi og kláraði SEV ikki at taka meira vindorku inn á netið. Røkt fann út av, at um teir kundu seta eina pumpuskipan upp framman fyri vindmyllurnar, so kundi mann framleiða við vindmyllum og geva tað út á netið sum vatnorku. Hevði tann skipanin staðið longu í 2005, so hevði hon nokk framleitt tað sama sum Húsahagi hevði í 15 ár, segði Kári Mortensen við FM1.

Men pumpuskipanin kom so ikki av ymiskum orsøkum.

Átaksøki

Uppskotið til Veðurlagspolitikk Føroya 2020-2030 snýr seg um 20 tilmæli, sum tilsamans taka støði í nøkrum átaksøkjum. Vit endurgeva nøkur av tilmælunum her

1 Seta fastari karmar um veðurlagspolitikkinn
Mælt verður til at samtykkja lóg, ið ásetur, hvussu nógv útlátið av vakstrarhúsgassi skal minka og hvussu skjótt. Eisini at seta ein veðurlagsbólki við fakfólki, hvørs uppgáva skal vera støðugt at eftirmeta veðurlagspolitikkinn, og um neyðugt mæla til tillagingar.

Eisini verður lagt upp til, at tað almenna skal ganga undan við reinorkuskiftinum við at seta krøv til almennar myndugleikar um, at umhvørvisvinarligar loysnir skulu veljast í almenna geiranum, har tað ber til - millum annað tá umræður upphiting av bygningum og keyp av bilum.

Eisini verður mælt til, at Føroyar sum framkomið ídnaðarland eiga at vera við til at figgja reinorkuskiftið í menningarlandum.

2 Minka oljunýtsluna til upphiting
600 til 700 hús og bygningar um árið skulu skifta til varandi orku fram til 2030. Oljufýr skulu út og reinorka skal inn, tí forboð skal eisini setast fyri at skifta gomul oljufýr út við nýggj. Mælt verður til, at leingja frítøkuna fyri meirvirðisgjald og møguliga ikki tíðaravmarkað fyri at stimbra útbreiðsluna av hitapumpum. Tað skal eisini loysa seg figgjarliga at bjálva, og almenna vegleiðingin um orkuloysnir skal gerast óheft og ókeypis.

3 Minka oljunýtsluna til ferðslu
Mælt verður til at seta forboð fyri at selja nýggjar bensin-, diesel- og hybridbilar í 2030, og tað almenna og

kommunur eiga at keypa el- ella vetnisbilar til sítt virksemin. Eisini eigur brennievni til diesel og bensinbilar at gerast dýrari.

Eisini verður mælt til, at leingja frítøkurnar av skrásetingargjaldi, meirvirðisgjaldi og vektgjaldi.

Bussar skulu í mest møguligan mun frameftir verða ríknir við varandi orkukeldum, og møguleikin skal kannast at fáa elferjur at sigla millum oyggjarnar.

4 Øll elframleiðsla verður úr varandi orkukeldum
Málið er, at øll elorka skal vera framleidd úr varandi orkukeldum í 2030. Vindorka, sólorka og orkugoymslur sum pumpuskipanir og battarískipanir skulu gera elframleiðsluna 100 prosent grøna í 2030.

Avlopsorka frá oljuriknu elverkunum, brennistøðunum, biogassverkum og øðrum eigur eisini at gagnnýtast best møgulega, og átøk eiga at setast í verk fyri at gagnnýta burturkast.

5 Minka oljunýtsluna til vinnu á landi
Málið er at minka oljunýtsluna til vinnu á landi. Ídnaðurin átti átta prosent av samlaða útlátinum í 2017.

Lagt verður upp til betri møguleikar at skifta oljuriknu motorarnar og arbeiðsmaskinurnar út við vetnis- ella elmotorar. Eisini skal fokuserast upp á orkueffektivisering.

6 Minka oljunýtsluna og útlátið av ídnaðargassi hjá skipum
Oljunýtslan hjá skipum og bensinnýtslan hjá flogfórum skulu minkast. Mælt verður til, at Føroyar skulu fylgja teimum samtyktum, sum IMO ger á hesum øki. Eisini verður mælt til at stimbra áhaldandi dagføring av skipaflotanum, og myndugleikarnir eiga at gera karmar fyri øðrvísi figgingarhættum at byggja nýggj skip fyri og til at gera íløgur í orkusparandi skipanir á verandi skipum.

Fyri at eggja til at skifta til onnur

kølievni, sum ikki eru sterk vakstrarhúsgass, verður mælt til at áseta umhvørvisgjald á F-gass.

7 Upplýsing, gransking og menning
Mælt verður til tiltøk, sum kunnu stimbra umhvørvisvinaliga tilvitið og almenna orðaskiftið um veðurlagsbroytingar. Hetta fevnir um almenna upplýsing og undirvísingarátøk. Samstundis verður mælt til, at aðalráð og stovnar gera seg tilvitað um avleiðingar av veðurlagsbroytingum, so vit fáa lagt upp fyri hesum í so góðari tíð sum gjørligt. Eisini eigur at verða skipað fyri, at loysnir, ið hóska til okkara viðurskipti, verða mentar.

8 Avgjald á olju og bensin
Mælt verður til at seta eitt CO₂-avgjald á allar oljuúrdráttir, ið verða nýttir til orkuendamál. Tað er gjald fyri dálking fyri at minka nýtsluna og at skunda undir at fáa brúkararnar at skifta til reinorku, har tað ber til.